

ELINA HALTTUNEN-RIIKONEN

Tarusaari, velkatalous ja miessysteemi

Professori Thorgeirsdottir purkaa työkseen

Islannin yliopiston filosofian professori Sigrídur Thorgeirsdottir (s. 1958) ei ole vältellyt polttavia yhteiskunnallisia aiheita. Hän on erikoistunut yleisiä ajattelutapoja ohjaavien taustaoletusten ja ehtojen tarkkaamiseen. Puhutaanpa pankkikriisistä tai erämaaluonnon uhraamisesta taloudellisten voittojen edessä, yksi asia on Suomessakin vuoden viettäneelle filosofille selvää: mitään kunnollista ei synny rikkomatta sukupuolihierarkiaa. ”Usein sanotaan, että 2000-luku on naisten. Mutta myös miehet ovat mullistumisen tarpeessa. Se saattaa olla vuosisatamme suurin tehtävä.”

Thorgeirsdottir – tai islantilaisittain litte-roiden Þorgeirsdóttir – kasvoi feministiseen ajatteluun. Kotimaassaan Islannissa siihen oli eväitä jopa vieläkin enemmän kuin Pohjoismaissa yleensä, olihan presidenttinä 1980–1996 toiminut Vigdís Finnbogadóttir (s. 1930) aloittaessaan maailman ensimmäinen nainen valtionpäähenkilönä ja puolue nimeltä Samtök um kvennalista (”Naislistayhdistys”) parlamentissa *alþingissa* 1983–1999¹. Nuorena lauluyriikkaakin kirjoittanut Thorgeirsdottir esitteli 90-luvulla islantilaiselle yleisölle yhdysvaltalaisen sosiaalipsykologin Carol Gilliganin (s. 1936) ja tämän maannaisen, filosofi Judith Butlerin (s. 1956) sekä ranskalaisen Simone de Beauvoirin (1908–1986) feminististä ajattelua². Hän ruoti myös ensimmäisen tohtoriksi valmistuneen islantilaisen naisen, 1926 väitelleen Bjargar C. Thorlakssonin (1874–1934) tapausta³. Päättökimuskokteekseen hän valitsi silti antifeministinä tunnetun miehen, eikä vain torjuakseen tai korjatakseen tämän näkemyksiä ja otteita vaan tutkiakseen ja hyödyntääkseen niitä⁴.

”Minulta kysytään hyvin usein, miksi olen erikoistunut Nietzschen filosofiaan, kun hän on kuitenkin tunnettu naisvihaaja”, Thorgeirsdottir sanoo. Hän käänsi 1993 Friedrich Nietzschen (1844–1900) klassikkokirjoituksen totuudesta ja valheesta ja laati pari vuotta myöhemmin esipuheen tämän arvoituksellisen *Zarathustra*-runoelman (1883–1885) uuteen islanninnokseen⁵. Aihe vei mennessään: seurasi *Vis creativa* (1996), saksankielinen väitöskirja Nietzschen taide- ja luovuusajattelusta⁶. Thorgeirsdottir on tottunut selittämään, mikä naisasianaista viehättää Nietzschesä.

”Kun hän kirjoitti ja filosofoi, naiskysymyksestä oli tulossa hyvin keskeinen Euroopassa. Naisliikkeitä alkoi muodos-

tua: naiset taistelivat oikeudesta äänestä, oikeuksista julkiseen osallistumiseen, koulutukseen. Ja Nietzsche oli tietoinen tästä, mutta hyvin epäileväinen, koska hän pelkäsi että oikeuksiaan vaativat naiset halusivat ensisijaisesti elää samalla tavoin kuin miehet. Nietzscheä voi sanoa ensimmäiseksi filosofiksi, joka kritisoi vallitseviin eroihin perustuva tasa-arvoa. Jos vaaditaan yhdenvertaisuutta jo olemassa olevan normin kanssa, ei vaadita oikeutta olla jotain radikaalisti muuta, erilaisista lähtökohdista.”

Thorgeirsdottiria kiinnostaa Ranskan vallankumouksen iskusanojen, vapauden, veljeyden ja tasa-arvon, kohtalo modernissa maailmassa. 90-luvun alussa hän selvitteli ranskalaisen Michel Foucault’n (1926–1984) ja saksalaisen Jürgen Habermasin (s. 1929) yhteiskuntateoreettisia ajatuksia valistuksesta⁷. Heidän tapaansa myös Thorgeirsdottir pitää Nietzscheä välttämättömänä nykyajan pohdinnassa ja kritiikissä: ”Nietzsche on ajattelijana ikään kuin laborantti, hän kokeilee erilaisia asioita. Hänen kuvataan usein karttaneen aikakautta jossa eli, kirjoittaneen ulkopuolisesta näkökulmasta.” Mutta Foucault’sta ja Habermasista poiketen islantilainen keskittää huomionsa filosofin antiin feminismille: ”Nietzschen voi sanoa olleen ensimmäisiä filosofeja, joka todella ymmärsi sukupuolikysymyksen olevan filosofinen kysymys, ei ainoastaan yhteiskunnallinen tai poliittinen kysymys.”⁸

*niin & näin*ille Thorgeirsdottir kertoo halunneensa eroon pilakuvamaiseksi vakiintuneesta tulkinnasta. Nietzschestä paljastui merkittävä haavoittuvuuden ja affektiivisuuden ajattelija. ”Hänen kirjoituksiaan lukiessa voi tuntea, että hän on kirjoittanut kuin sisäisestä pakosta, suoraan kokemuksistaan ja tunteistaan. Se herättää vastakaikua. Hänen työssään on tunteellisuutta, jota jain kaipaamaan muiden filosofien teksteissä.”

Tuhotut erämaat ja turmellut sielut

Tulivuoret, geysirit, pörröiset islanninhevoset... Ulkomaalaisen mielikuvissa Islanti on yhtä kuin upeankaru luonto. Maisemakortti-idyllin takana tilanne on kuitenkin toinen. ”Islannissa on painiskeltu isojen ympäristökysymysten kanssa”, Thorgeirsdottir huokaa.

”Aloin perehtyä tarkemmin ympäristöaiheisiin 2000-luvun alkupuolella⁹. Silloin Islantiin suunniteltiin rakennettavaksi Euroopan suurinta patokompleksia, mikä vaati jäätikköjokien patoamista. Jokivesi haluttiin tuottamaan: oli määrä myydä energiaa alumiinisulattamolle. Sen sanottiin luovan työpaikkoja.”

Laajasta vastustuksesta huolimatta päättäjät rakennuttivat peräti viisi patoa pääsaaren itäisille ylängöille. Tärveltyi Euroopan toiseksi suurin koskematon erämaa. Viimeisenä 2009 käyttöön otettu voimala palvelee yk-

sinomaan yhdysvaltalaisen kevytmetallikolossin Alcoa omistamaa alumiinitehdasta.¹⁰

”Jos Islannissa on jotain ainutlaatuista, niin mahtava luonto. On äärimmäisen surullista, että osia ylängöistä on tuhottu, ja lopulta hyvin pientä tuottoa vastaan. Se syö sie-luamme, koska islantilaiset kokevat vahvaa yhteyttä luontoon: tunnemme yhteenkuuluvuutta hyvin erityislaatuisen maaperään. Väitän, että tämä on vaikuttanut islantilaisten mielenlaatuun. Maa-alueita ja jokia on annettu yhtiöille vastikkeetta, koska on haluttu houkutellessa ulkomaisia sijoittajia. Mutta voisiko mitään mittaamattoman arvokasta myydäkään? Olemme menettäneet käsityksen tästä, koska kehittyvä kapitalismi muuttaa kaiken tuotteeksi.”

Luonnonvarojen teollistaminen muuttaa yhteisen yksityiseksi omaisuudeksi. Vastaavaa tapahtuu myös bioteknologiassa. Thorgeirsdottir on perehtynyt koko kansan perimäpankiksi pyrkineen kohuyhtiön deCODE Geneticsin (1996–2009) tapaukseen.¹¹ Kansainvälisten sijoittajien löytämä Islanti sai firman takia olla hetken geeniteknologiahuumankin näyttämönä.

”Julkisessa terveydenhuollossa kerätyt näytteet ja tiedot annettiin vuosituhaten vaihteessa yhtiölle, joka aikoi tehdä niillä voittoa. Ihmiset huolestuivat, raivostuivatkin. Asiasta keskusteltiin paljon. Kiista oli kuin alkusoittoa seuraaville samankaltaisille. Asetelmat ovat toistuneet myöhemmin. Teollinen tiede, tiedonkeruu, yksilöiden oikeudet, kerätyn tiedon omistusoikeudet... Tapaukseen liittyi monia eettisiä ja poliittisia pulmia. Äkkiä olikin selvää, että tutkimusta tehdään nimenomaan taloudellisten voittojen toivossa. Ketä tällainen tiede hyödyttää? Kysymykset ovat polttavia edelleen.”

Velan vangit

Thorgeirsdottir tuli Helsingin yliopiston tutkijakollegiumin Jane ja Aatos Erkko -professoriksi opintovuodeksi 2014–2015. Hän järjesti viime keväänä monitieteisen Velka-seminaarin, jossa esitelmöivät muiden muassa professorit Caroline Bassett, Dieter Thomä, Morny Joy, Maurizio Lazzarato ja Miranda Joseph. Tammikuussa 2015 Thorgeirsdottir esitelmöi samasta aiheesta Suomen filosofisen yhdistyksen Sukupuolikollokviossa. Hän painotti tuolloin talouskriisin sukupuolittuneita ulottuvuuksia, jotka eivät juuri saa tilaa päivänpoliittisessa keskustelussa. Velkaantumisen pysäyttämiseksi kaupitellun leikkauspolitiikan vaikutukset eivät ole kaikille samat. Naisvaltaiset julkisen sektorin alat hoivasta ja terveydenhuollosta koulutukseen ovat muutoinkin olleet alakynnessä. Nykyinen kehitys kuitenkin vaarantaa jo sosiaalisen uusintamisen monessa maassa.

Velasta yhteiskunnallisena ilmiönä tuli Thorgeirsdottirille tutkimusteema suorastaan väen vängällä. Kesästä 2007 liikkeelle lähteneen maailmanlaajuisen finanssikriisin seurauksena Islannin monta vuotta vauhdikkaasti kasvanut kansantalous ajautui vapaaseen pudotukseen.

Kuva: Anna Ovaska

Valtio hankki syksyllä 2008 määrävän omistusosuuden kaikista kolmesta islantilaisesta yksityisestä liikepankista, jotka olivat 00-luvulla lähteneet mukaan lyhytaikaisen luototuksen ja uusien johdannaisten rajusti kilpaillulle alalle paisuen hallitsemattomasti. Niiden arvo romahti nollaan. Viranomaisten toimet eivät rauhoittaneet kansalaisia, vaan oikeistohallitus joutui eroamaan helmikuussa 2009 laajojen mielenosoitusten edessä. Sosialidemokraatti Johanna Sigurdardottirin (s. 1942) johtama vihreillä vahvistettu keskustavasemmistolainen koalitio nousi valtaan, ja sen väistyessä toukokuussa 2013 Islannin katsottiin jo toipuneen kurimuksesta. Thorgeirsdottir sanoo tempautuneensa aikalaiskriittikkiin heti sortumavuonna 2008: ”Yhtäkkiä olimme tilanteessa, jossa velkaa oli mielettömästi, sekä yksityistä että julkista.” Hän kertoo, kuinka tapahtumat synnyttivät paljon muutakin kuin kapeasti taloustieteellistä tutkimusta. Filosofina häntä kiinnostaa yhä velan kaikki eri puolet ja itse käsite:

”Taloudesta on niin Euroopassa kuin muuallakin tullut entistä enemmän velkataloutta. Velka on mielettömän iso moottori, josta kasvu on riippuvaista kun olemme siirtyneet tuotantokapitalismista finanssikapitalismiin. Finanssiallahan raha on tuote, sitä ostetaan ja myydään. Pankkien valta yhteiskunnassa on kasvanut valtavaksi; kyky lainata rahaa on niin merkittävä. Voitot kasvavat paljon nopeammin kuin palkat, ja velan kasvu on yhteydessä vaurauden keskittymiseen yhä harvemman käsiin. Rahoitusala ei ole aikoihin ollut juuri minkäänlaisessa suhteessa yhteiskunnan tarpeisiin. Se elää omaa elämäänsä, itse itselleen asettamia päämääriä varten.”

Nämä tavoitteet talloivat jalkoihinsa ihmisten tarpeet. Kreikasta ja muista talouskriisimaista on kuulunut hyytäviä uutisia ihmisoikeus- ja tasa-arvorintamilta.¹² Myös Suomessa keskustan, kokoomuksen ja perussuomalaisten hallituksen leikkauslistojen on arvioitu tietävän takapakkia tasa-arvolle.¹³ Niidenkin perustelut palautuvat minnepä muualle kuin velkatalouden lainalaisuuksiin.

Vaihtoehtoinen suunta valittiin Thorgeirsdottirin kotimaassa. Asiat tehtiin päinvastoin kuin Kansainvälisen valuuttarahaston IMF:n, Euroopan komission ja Euroopan keskuspankin talouspoliittinen malli suosittaa. ”Islannissa ei päädytty samaan tilanteeseen kuin Kreikassa, koska pankkeja ei pelastettu vaan niiden annettiin kaatua”, professori summaa. Hyvinvoinnista ei tingitty.¹⁴ Muita kriisimaita vaivaavilta vakavilta ihmisoikeusongelmilta on vältytty. Jopa IMF totesi 2011 Islannin tehneen oikein antaessaan pankkien ja sijoittajien kärsiä.¹⁵ Thorgeirsdottir tosin selittää ratkaisun sangen karusti:

”Pankkien velka oli niin järjettömissä mittasuhteissa, monta kertaa valtiontalouden kokoinen. Heti kriisin alettua oli selvää, ettei pankkeja voida pelastaa. Niin yksinkertaista se oli.”

Yleinen mielipide täsmentyi laajojen protestien myötä nopeasti. Rahoitusinstrumentinikkarit oli saatava vastuuseen. ”Surullista kriisimaiden tilanteessa on, että vaikka maita voi syyllistää holtittomasta toiminnasta, yhtä lailla pankkiirit ovat lainanneet voittojen toivossa holtittomasti”, selventää Thorgeirsdottir ajatuskulkua. Islannissa myös jälkimmäisestä holtittomuudesta on tullut seuraamuksia. Viime vuoden lopulla uutisoitiin Islannin passittaneen ainoana kriisimaana finanssikriisin arkkitehtejä telkien taakse.¹⁶ Syytä juhlaan ei Thorgeirsdottirin mukaan kuitenkaan ole. Tie ulos kriisistä ei ole Islannissakaan yksinkertainen.

”Joudumme kärsimään tästä pitkään. Asia ei ratkennut päättämällä noin vain, vaan seurauksena oli taloudellinen, poliittinen ja moraalinen kriisi. Siitä on tullut eräänlainen kansallinen häpeä, vaikka syy on totta kai ollut poliitikoissa ja pankkiireissa. Eikä tietenkään pidä unohtaa taloustieteilijöitä, jotka eivät onnistuneet näkemään, mitä tuleman pitää.”

Yksittäisten islantilaisten tähtitieteellisiin summiin kasvaneita velkoja käsitellään oikeusistunnoissa. Monet tarvitsivat pitkään ruoka-apua.¹⁷ Saksan radion haastattelussa huhtikuussa 2013 Thorgeirsdottir arveli, että pääosan pankkisotkuista hoitanut demarivetoinen hallitus sai äänestäjiltä kylmää kyytiä, koska nämä kokivat sen kuitenkin puolustaneen finanssimahteja ja vaalineen perimältään samanlaista talouselämää myötäilevä poliitiikkaa kuin keskustaoikeisto ennen syöksykierrettä. Tämä taas ruokki ”poliittista lannistuneisuutta”.¹⁸ *n & n*:lle hän tähdentää, ettei ”mikään yksittäinen maa tietenkään voi ratkoa näitä pulmia yksin. Ne ovat maapallonlaajuisia korporaatio-ongelmia.”

Mieheys uusiksi

Taantuman sukupuolivaikutuksista Thorgeirsdottir siirtyy kuvaamaan talousjärjestelmää kokonaisuudessaan sukupuolittuneeksi. Hän luonnehtii nykykapitalismia ”maskuliiniseksi hegemoniseksi järjestelmäksi, joka perustuu kontrolliin ja vallankäyttöön rahan avulla”. Perustelu kuuluu näin:

”Järjestelmä nojaa vanhentuneisiin käsityksiin mieheydestä, kuten vallankäytön ja ahneuden näkemiseen hyvinä asioina. Kaikki tapahtuu voiton tähden. Tämähän on eräänlainen nykypäivän teologia.”

Yksinkertaisimmillaan sukupuolittuneisuus paljastuu, kun kysytään, ketkä omistavat, ketkä hyötyvät. ”Järjestelmä on perustavasti sukupuolittunut, naiset omistavat ainoastaan joitakin prosentteja omaisuudesta globaalisti. Ihmisiä, jotka omistavat todella paljon, on vain hyvin vähän. Järjestelmästä hyötyvät yksin hyvin harvat, suurin osa pitää lähinnä rakennelmaa pystyssä. Siitä ei pääse mihinkään, että järjestelmä on epäoikeudenmukainen, eriarvoisuus kasvaa kasvamistaan. Tästä seuraa konflikteja,

sotia, pakolaisuutta ja ympäristökriisejä. Yhteiskuntien kudokset ovat repeytymässä.”

Eriarvoisuutta oikeutetaan vallitsevilla ihanteilla ja arvoilla, jotka kutsuvat samastumaan valtaan. Hangoittelu vastaan taas leimautuu epämiehekkääksi. ”Piiloinen viesti on, että jos on järjestelmää, kapitalismia, vastaan, ei ole miehekäs.” Esimerkiksi suhtautumisessa ympäristönsuojeluun naisille hyväksytään paljon helpommin myönteinen asenne. ”Monet naisetkin osallistuvat poliittisten kantojen sukupuolittamiseen.”

Feministit ovat perinteisesti keskittyneet naiseuden rukkaamiseen uudeksi. Ehkä mieheyden on oletettu muuttuvan siinä sivussa. Thorgeirsdottirin mukaan mieheyden uudelleenajattelusta on huutava pula, sillä miehiset idealit pyörittävät yhteiskuntaamme.

”Tarvitsemme uudenlaista feminisimiä, uuden aikakauden feminisimiä. Miesten on ajateltava uudelta pohjalta, mitä tarkoittaa olla mies. Ja miten pakottavat ihanteet vaikuttavat heidän kasvuunsa, ovat tukahduttaneet heidän suhdettaan lapsiin, ympäristöön, tulevaisuuteen. Tämä tarkoittaa toki myös, etemme voi edetä yksinomaan naisten vallan lisäämiseen tähtäävän feminismin kanssa. Aivan jokaisen on uskallettava tunnustaa haavoittuvuutensa ja herkkytensä.”

Thorgeirsdottir ei ole vaipunut pessimismiin. Hän näkee merkkejä ”omituisiksi” kutsumansa yleisen poliittisen kurssin kääntymisestä. ”Ihmiset vaistoavat, että asiat voivat muuttua hyvin nopeasti lähitulevaisuudessa. Sen voi huomata siitä, miten ihmiset suunnittelevat elämänsä, etenkin nuoret ihmiset. Heistä tuntuu, ettei järjestelmä toimi, ettei näin voi jatkua. Emme voi laittaa hintalappua jokaiseen asiaan, koska ihmisillä ei ole enää varaa rahaan.” Uusien ajattelutapojen muotoutuminen vie kuitenkin aikansa. Nykyiset patenttiratkaisut eivät toimi, ”mutta meillä ei vielä ole muita reseptejä”. Yhteinen keskustelu ja tekeminen ovat uuden etsimistä.

Filosofia, ruumis ja uudet ihmiset

Suurten kansakunta- ja sukupolvikokemusten lisäksi Thorgeirsdottiria mietityttävät edelleen perinteen syrjimät asiat. Hän ei suinkaan ole luopunut feministisestä filosofiasta. Thorgeirsdottir on 2000-luvulla esimerkiksi julkaissut siitä islanniksi esseekokoelman ja useita artikkeleita kuvataiteilijanaisten näyttelykirjoihin sekä kyseenalaistanut rintojen suurennusleikkausten vapaaehtoisuuden ja eritellyt Julia Kristevan (s. 1941) ja Luce Irigarayn (s. 1930) käsityksiä ruumiillisuudesta, itseystä ja ja pyhydestä. Thorgeirsdottir toimii myös vastikään käyntiin polkaistun kansainvälisen Gender and Philosophy -projektin ohjausryhmässä. Hankkeessa tutkitaan ja kehitetään uudenlaisia tapoja oppia ja opettaa filosofiaa.²⁰

”Filosofialla on paljon annettavaa. Se auttaa, kun miettään, mitä tietäminen merkitsee, mitä varten tiedämme ja hankimme tietoa. Informaation saatavuus ei ole ongelma.

Digitaaliset teknologiat melkein hukuttavat meidät liialliseen tietouteen. Vaarana on, että hukkaamme kosketuksen itseemme.”

Thorgeirsdottir kaipaa filosofista tutkailua kouriintuntuvasta olemisestamme maailmassa: ”Filosofia on eräässä mielessä matka sisäänpäin. Tiedon lisäksi se liikuttaa tunteitamme, aistejamme. Ihminen tarvitsee kokemuksen itsestään ruumiillisena olentona, joka on yhteydessä toisten kanssa. Tarpeen merkitys voi korostua nyt, kun suhteemme toisiin käyvät tietokoneiden ja netin ansiosta yhä ruumiillistumattommiksi, persoonattommiksi. Tämä on sekä tieteellinen että arkista elämää koskeva kysymys.”

Emme ehkä tarvitse niin paljon uudenlaisia keksintöjä vaan pohdintaa ja muistutusta siitä, miksi keksitään? Thorgeirsdottir nyökkää: ”Teknologia ei voi pelastaa meitä, elleemme löydä yhteyttä itseemme uudestaan. Yhteys itseän ei voi löytyä kuin ruumiin kautta. Viime aikoina olen tästä syystä inspiroitunut Eugene Gendlinin *Thinking at the edge* -menetelmästä, jossa kartoitetaan ajattelun piiloisia puolia kuten ruumiillisuutta.²¹ On tärkeää palata ihmisen mittakaavaan, olemehan kuitenkin maan pinnalla asuvia olentoja. Se on kohtalomme.”

Hän ei halua torjua henkisyttä vaan havitella uutta näkökulmaa siihen. ”Ruumiillistuneena oleminen tarkoittaa sitä, että on jatkuvassa vuorovaikutuksessa toisten ihmisten ja ympäröivän, aineellisen todellisuuden kanssa.” Ruumiillisuuden ajattelu antaa mahdollisuuden ajatella itseään toimijana eikä ainoastaan tiedon kohteena. Itseen käpertymisen sijaan se merkitsee avautumista maailmalle.

Ei liene sattumaa, että Nietzsche on tärkeä viitepiste niin ’velan’ käsitteen kuin ruumiillisuudenkin ajattelemisessa. Thorgeirsdottirin sanoin tämä ei 1800-luvulla epäroinyt ottaa vakavasti aiheita, joihin yleisesti turtuttiin vasta seuraavalla vuosisadalla. Yksi kiehtovista teemoista on syntymä, joka toimi Thorgeirsdottirin mukaan Nietzscheillä luovan, dionyyssisen kokemuksen metaforana.²²

”1900-luvun eksistentialisissa filosofiassa kuolemalla on ollut merkittävä rooli. Teemalla on tietenkin pitkä historia filosofiassa. Kuolevaisuus ja elämän rajallisuus on eksistentialifilosofiassa ihmiselämää määrittävä hetki, se mikä tekee elämän todelliseksi. Näinhän on esimerkiksi Heideggerilla. Minulle tässä on ollut yksi syy ajatella syntymää.”

Viime vuosisadalla syntymän filosofiaan kiinnitti huomiota erityisesti Martin Heideggerin (1889–1976) oppilas Hannah Arendt (1906–1975). Thorgeirsdottir on kääntänyt ja tulkinnut hänen tekstejään.²³ Haastattelussa hän selittää, että arendtilaisittain kuolema ja syntymä ovat ”elämän kaksi erilaista hetkeä”. Jos Nietzsche mietti syntymää yksilöllisenä kokemuksena, Arendtin ajattelussa syntymä tuo esiin mieskeskeisessä ajattelussa marginaaliin jääneitä puolia:

”Arendt ei kuvannut itseään feministiksi. Syntymä liittyy kuitenkin läheisesti feministisiin aiheisiin, kuten lisääntymiseen, reproduktioon. Nämä ovat tärkeitä elämän ymmärtämisen kannalta. Jos filosofiaa ajatellaan inhimillisen elämän tutkimisena, syntymällä on laajoja vaikutuksia. Yhteiskunnan uusiutumista, lasten synnyttämistä, kasvattamista ja saattamista aikuisiksi ei ole ymmärretty, arvostettu työnä. Edes Marx itse ei ottanut huomioon uusintamiseen liittyvää työtä.”

Nietzschestä, Karl Marxista (1818–1883) ja muista filosofoivista miehistä Thorgeirsdottir kaartaa jälleen ajatteleviin naisiin. Kuoleman yksinäisyyden sijaan syntymä muistuttaa huolenpidosta ja kanssakäymisestä.

”Elämää on tärkeää ajatella uusien ihmisten kautta. Arendt nosti tämän esiin. Elämä on uusien ihmisten mukaanottoa, heihin sopeutumista. Arendtista politiikkakin luo itsensä aina uudelleen uusien ihmisten avulla. Tulokkaat ovat uusia alkujia.”

Viitteet & Kirjallisuus

- Vrt. Sigríður Þorgeirsdóttir, *Feminist Ethics and Feminist Politics*. Teoksessa *Law, Justice and the State. IV: Nordic Perspectives*. Toim. Mikael L. Karlsson & Ólafur Páll Jónsson. Steiner, Stuttgart 1995, 35–40.
- Sigríður Þorgeirsdóttir, *Er til kvennasiðfræði. Hugleiðingar um hugmyndir Carol Gilligan um siðgæði kvenna og þýðingu þess fyrir hugmyndafræði islenskrar kvennapólitíkur. Fléttur*, 1994, 9–33; *Jafnrétti, mismunur og fjölskyldan. Um mismun(un) og jafnrétti kynjanna í ljósi mótunarhyggju Judith Butler*. Teoksessa *Fjölskyldan og réttlætið. Ráðstefnurit*. Toim. Jón Á. Kalmansson, Magnús D. Baldursson & Sigríður Þorgeirsdóttir. Siðfræðistofnun, Reykjavík 1997, 73–98; *Simone de Beauvoir. Heimspekingur, rithöfundur, feministi*. Toim. Irma Erlingsdóttir & Sigríður Þorgeirsdóttir. Rannsóknastofa í kvennafræðum, Reykjavík 1999.
- Sigríður Þorgeirsdóttir, *Erfðir og atlæti. Um mannskilninginn í fræðum Bjargar C. Þorláksson. Tímarit Máls og menningar*. Vsk. 60, n:o 4, 1999, 6–13.
- Vrt. Sigríður Þorgeirsdóttir, *Die Kritik essentialistischer Bilder der Frauen in Nietzsches Spätphilosophie und ihre Bedeutung für philosophische Theorien der Geschlechterdifferenz. Nietzscheforschung*. Bd. 5–6, 2000, 485–499.
- Friedrich Nietzsche, *Um sannleika og lygi í ósiðrænum skilningi (Über Wahrheit und Lüge im aussermoralischen Sinne, 1872)*. Isl. Magnús Diðrik Baldursson & Sigríður Þorgeirsdóttir. *Skirnir*. Vsk. 167, 1993, 15–33; Sigríður Þorgeirsdóttir, *Innangur*. Teoksessa Friedrich Nietzsche, *Svo mælti Zarathústra. Bók fyrir alla og engan* (Also sprach Zarathustra. Eine Buch für Alle und Keine, 1883–1885). Isl. Jón Árna Jónsson. Heimspekifönnun, Reykjavík 1996, 9–34.
- Vis Creativa. Kunst und Wahrheit in der Philosophie Nietzsches*. Königshausen + Neumann, Würzburg 1996.
- Magnús Diðrik Baldursson & Sigríður Þorgeirsdóttir, *Ór í hjarta samtímans. Fyrirlestur Foucaults um “Hvað er upplýsing?” eftir Kant. Skirnir*. Vsk. 167, 1993, 406–412. Vrt. Sigríður Þorgeirsdóttir, *Draumsýn eða nauðsyn? Hugmyndir Jürgens Habermas um framtíð Evrópu. Skirnir*. Vsk. 173, 2002, 113–132.
- Vrt. esim. Sigríður Thorgeirsdóttir, *Nietzsche’s Feminization of Metaphysics and Its Significance for Theories of Gender Difference*. Teoksessa *Feminist Reflections on the History of Philosophy*. Toim. Lilli Alanen & Charlotte Witt. Kluwer, Dordrecht 2004, 51–68.
- Vrt. esim. Sigríður Thorgeirsdóttir, *“Nature’s Otherness and the Limits of Visual Representations of Nature”*. Teoksessa *Art, Ethics and Environment*. Toim. Æsa Sigurjónsdóttir & Ólafur Páll Jónsson. Cambridge Scholars, Cambridge 2006, 112–124.
- Kamppailuista, korruptiosyytöksistä ja ympäristövaikutuksista patohankkeessa kertoo esim. islantilainen dokumentti *Draumalandið* (engl.: ”Dreamland”, 2009; ohj. Þorfinnur Guðnason & Andri Snær Magnason).
- Ks. esim. Sigríður Thorgeirsdóttir, *Genes of a Nation. The Promotion of Iceland’s Genetic Information, TRAMES. Ethical, Legal and Social Aspects of Human Genetic Databases*. Vol. 8, No. 1–2, 2004, 178–191. Konkurrssin 2009 tehnyt firma jatkaa elämänsä tätä nykyä kiinalaisomisteisena NextCODE Healthinä. Vrt. Jyrki Hara, *Islantilaisilla on maailman kiehtovimmat geenit. Yle.fi* 28.7.2015.
- Vrt. Niklas Bruun, *Taloukskriisin sukupuolivaikutukset Euroopan unionin kriisimaissa. Sukupuolentutkimus – Genusforskning*. 2/2015, 39–42; 39: ”Euroopan unioni on ollut pitkään edelläkävijä tasa-arvon edistämässä. [...] Valitettavasti näyttää kuitenkin siltä, että taloukskriisin seurauksena Euroopan unioni ei pelkästään ole laiminlyönyt tasa-arvo- ja ihmisoikeusvelvoitteitaan vaan myös räikeästi ja systemaattisesti rikkonut niitä.”
- Professoreiden ja erikoistutkijoiden vaatimus hallitusohjelman toimenpiteiden sukupuolivaikutusten arvioinnista ja hallituksen sitoutumisesta tasaarvon edistämiseen. 10.6.2015. Verkossa: thl.fi/documents/1639567/1964961/Professoreiden+ja+erikoistutkijoiden+v aatimus+hallitusohjelman+toimenpiteiden+sukupuolivaikutusten+arvioinnista+ja+hallituksen+sitoutumisesta+a+tasaarvon+edistamisesta%3%A4misen/a03c779e-a360-4a51-bb84-4a30e6d703cb
- Sonja Fogelholm, *Turismi ja tulivuoret pelastivat Islannin talouden. Yle.fi* 26.11.2015.
- Matti Ylönen, IMF: Islanti teki oikein antaessaan pankkien ja sijoittajien kärsiä. *Kepa.fi* 22.11.2011.
- Kirsti Karttunen, *Islanti toimii toisin kuin muut – passittaa finanssikriisin aiheuttaneita pankkiireja vankilaan. Helsingin Sanomat* 23.10.2015.
- Fogelholm 2015.
- Ks. Ute Welty, *“Die Familien sitzen auf Schuldenbergen”*. Sigríður Thorgeirsdóttir im Gespräch. *DeutschlandradioKultur.de* 27.4.2013.
- Sigríður Þorgeirsdóttir, *Kvenna megin. Rígerðir um femíniska heimspeki*. Hið islenska bókmenntafélag, Reykjavík 2001; *Breast Augmentation Surgery. Empowerment in Times of Pornography*. Teoksessa *Technology in Society, Society in Technology*. Toim. Örn D. Jónsson & Edward H. Huijbens. University of Iceland Press, Reykjavík 2005, 323–342; Kristeva’s and Irigaray’s Mariologies as Philosophies of the Self, the Sacred and the Body. Teoksessa *Body Unbound. Philosophical Perspectives on Politics, Embodiment and Religion*. Toim. Marius Timmann Mjaaland, Ola Sigurdson & Sigríður Thorgeirsdóttir. Cambridge Scholars, Cambridge 2010, 167–182;
- Ks. genderandphilosophy.weebly.com/. Suomesta hankkeessa on mukana Jyväskylän yliopisto. Hankkeen tutkijana toimii niin ikään Jyväskylästä Erika Ruonakoski.
- Eugene Gendlin (s. 1926) on yhdysvaltalainen psykiatri ja filosofi, joka on tunnettu fokuosoinniksi kutsutun terapeuttisen menetelmän kehittäjänä.
- Vrt. Sigríður Thorgeirsdóttir, *Nietzsche’s ruumiista luontona (Nietzsche’s Conception of the Body as Nature)*. Suom. Krista Johansson. *Ajatus* 64/2007, 217–239.
- Ks. *Hannah Arendt. Af ást til heimsins*. Toim. Sigríður Thorgeirsdóttir. University of Iceland Press, Reykjavík 2011.